

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมทางการเมืองในการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต. ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์” ผู้วิจัยมีการนำเสนอสรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายบริหาร เกี่ยวกับการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต.

1.1.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายสภาฯ เกี่ยวกับการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต.

1.1.3 เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายปฏิบัติการ เกี่ยวกับการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต.

1.1.4 เพื่อศึกษาขั้นตอนของการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต.

1.1.5 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายบริหารกับขั้นตอนของการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต.

1.1.6 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายสภาฯ กับขั้นตอนของการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต.

1.1.7 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายปฏิบัติการกับขั้นตอนของการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต.

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 237 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 234 คน และกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 3 คน ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงปริมาณ คือ บุคลากรฝ่ายบริหารของอบต. จำนวน 28 คน บุคลากรฝ่ายสภาฯ ของอบต. จำนวน 178 และบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการของอบต. จำนวน 28 ส่วนกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ นายกอบต. จำนวน 1 คน และส.อบต. 2 คน เครื่องมือที่

ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้าง ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในการวิจัยเชิงคุณภาพ ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และจ้างนักศึกษาช่วยเก็บข้อมูลในบางส่วน

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์โดยสถิติที่ใช้คือ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงวิเคราะห์ (Analysis Statistics) คือ Pearson Correlation นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเชิงคุณภาพ

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า โดยส่วนใหญ่เป็นบุคลากรฝ่ายสภาฯ (ร้อยละ 76.1) และเป็นเพศชาย (ร้อยละ 73.9) กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดมีอายุระหว่าง 41-50 ปี (ร้อยละ 41.5) ส่วนใหญ่สมรสแล้ว (ร้อยละ 90.2) กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดจบการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า (ร้อยละ 26.9) ส่วนใหญ่มีรายได้ส่วนตัวเฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาท (ร้อยละ 62.4) และส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 61.7)

1.3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายบริหาร เกี่ยวกับการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต. พบว่า เมื่อพิจารณาโดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายบริหารที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ พฤติกรรมทางการเมืองในระหว่างการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ฝ่ายบริหารได้คำนึงถึงโครงการที่บรรจุในแผนพัฒนา 3 ปี เป็นส่วนประกอบในการดำเนินการ

ผลการสัมภาษณ์นายก อบต. เกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายบริหารเกี่ยวกับการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต. พบว่า ในการคัดสรรโครงการเข้าสู่ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต. ได้คำนึงถึงความสำคัญของปัญหา คำนึงถึงโครงการที่มีในแผนพัฒนา 3 ปี โดยก่อนจะบรรจุโครงการนั้นๆ เข้าสู่ร่างข้อบัญญัติจะมีการลงไปดูในพื้นที่ก่อนว่าเป็นปัญหาที่สำคัญจริงหรือเปล่า

นอกจากนี้ยังพบว่า มี ส.อบต. มาเจรจาต่อรองกับนายกฯ โดยการเข้ามาคุยกับตัว นายกฯ เลย แต่ก็ไม่ได้รับการตอบสนองเนื่องจากนายกฯ บอก ส.อบต. คนนั้นว่าให้ไปปรึกษากันในสภาฯ และนายกฯ ได้ใช้ความสามารถส่วนตัวในการแก้ไขปัญหาในการเจรจาต่อรองเพื่อให้ผลประโยชน์ลงตัวและนำมาซึ่งความพึงพอใจทุกฝ่ายด้วยการพา ส.อบต. ลงไปดูสภาพปัญหาในพื้นที่และให้มีการตัดสินใจร่วมกันว่าควรให้งบประมาณหมู่บ้านใดก่อน

ผลการสัมภาษณ์ยังพบว่า อบต. ที่ทำการสัมภาษณ์นี้ได้ทำตามขั้นตอนของการจัดทำข้อบัญญัติฯ ทุกขั้นตอน และมีการบรรจุโครงการใหม่เข้าไปในร่างข้อบัญญัติฯ ด้วยในกรณีที่โครงการนั้นใช้งบประมาณเกินกว่า 1 ล้านบาท และต้องเป็นโครงการที่จำเป็นจริงๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความต้องการของประชาชน รวมทั้งมีการปรับตัวเลขงบประมาณในบางปีตามภาวะเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพราะมีการให้สำนักปลัดตรวจสอบราคากลางจากพาณิชย์จังหวัดเสมอ

นอกจากนี้ ผลการสัมภาษณ์ยังพบว่า มีการนัดประชุมสภาฯ นอกรอบก่อนที่จะนำร่างข้อบัญญัติฯ เข้าสู่สภาฯ และอบต. แห่งนี้ไม่มีความขัดแย้งกันในสภาฯ เพราะจะมีการอภิปรายกันนำเหตุผลมาพูดคุยกันในช่วงของการประชุมนอกรอบ รวมทั้งไม่มีการลอบบี้เพื่อให้มีการสนับสนุนร่างข้อบัญญัติ

1.3.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายสภาฯ เกี่ยวกับการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของอบต. พบว่า เมื่อพิจารณาโดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายสภาฯ ที่ปฏิบัติมากที่สุดได้แก่ ในระหว่างการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ฝ่ายสภาฯ ได้คำนึงถึงโครงการที่ได้มาจากประชาคมชาวบ้านเป็นส่วนประกอบในการดำเนินการ

ผลการสัมภาษณ์ส.อบต. เกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองในการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของอบต. พบว่า ในการคัดสรรโครงการเข้าสู่ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของอบต. ของส.อบต. ทั้ง 2 ท่านบอกว่าในการคัดสรรโครงการเข้าสู่ร่างข้อบัญญัติฯ ได้ให้ความสำคัญกับความสำคัญของปัญหา คำนึงถึงความเดือดร้อน ซึ่งในช่วงการบรรจุโครงการนั้นๆ เข้าสู่ร่างข้อบัญญัติฯ กรณีที่เป็นโครงการที่มีการถกเถียงกันจะมีการลงไปดูในพื้นที่ก่อนว่าพื้นที่ของใครปัญหาหนักกว่ากัน นอกจากนี้ยังพบว่า ส.อบต. ผู้ให้สัมภาษณ์เคยเข้ามาเจรจาดูเรื่องกับนายกฯ โดยการเข้ามาคุยกับนายกฯ เป็นการส่วนตัว โดยในการเข้ามาเจรจาดูเรื่องกับนายกอบต. ส่วนใหญ่จะเป็นการนำปัญหาที่ชาวบ้านมาร้องเรียนกับส.อบต. แล้วส.อบต. จึงนำปัญหานั้นไปพูดคุยเจรจากับนายกอบต.

ผลการสัมภาษณ์ยังพบว่า อบต. ที่ทำการสัมภาษณ์ส.อบต. นี้ได้ทำตามขั้นตอนของการจัดทำข้อบัญญัติฯ ทุกขั้นตอน โดยส.อบต. บางท่านบอกว่าไม่มีการนำโครงการใหม่ๆ มาบรรจุในร่างข้อบัญญัติฯ ส่วนใหญ่จะนำโครงการที่มีอยู่แล้วในแผนพัฒนา 3 ปี มาบรรจุในร่างข้อบัญญัติฯ ส่วนส.อบต. อีกท่านหนึ่งตอบว่า ไม่แน่ใจว่ามีการนำโครงการใหม่เข้ามาบรรจุในร่างข้อบัญญัติฯ นอกเหนือจากแผน 3 ปีหรือไม่ เนื่องจากว่าส.อบต. ท่านนี้ไม่เคยเปิดดูว่าโครงการในแผน 3 ปีมีโครงการอะไรบ้าง นอกจากนี้ผลการสัมภาษณ์ยังพบว่า มีการนัดประชุมสภาฯ นอกรอบก่อนที่จะนำร่างข้อบัญญัติเข้าสู่สภาฯ และอบต. แห่งนี้ไม่มีความขัดแย้งกันในสภาฯ

ๆ เพราะจะมีการพูดคุยกันก่อนแล้วในช่วงของการประชุมกรอบ รวมทั้งไม่มีการลอบบี้เพื่อให้มีการสนับสนุนร่างข้อบัญญัติฯ

1.3.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายปฏิบัติการ เกี่ยวกับการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของอบต. พบว่า เมื่อพิจารณาโดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายปฏิบัติการที่ปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ในระหว่างการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ฝ่ายปฏิบัติการได้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณของอบต.

ในส่วนของผลการศึกษาตามคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายปฏิบัติการ เกี่ยวกับการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของอบต. พบว่า มีความคิดเห็นที่หลากหลายต่อพฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายปฏิบัติ กล่าวคือ มีความคิดเห็นบางส่วนได้มีข้อเสนอแนะต่อฝ่ายปฏิบัติการว่า ควรเตรียมการจัดทำข้อบัญญัติฯ ให้ตรงตามแผนปฏิบัติงานงบประมาณ และให้ทันตามแผนของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น รวมทั้งควรจัดทำแผนงานให้โปร่งใส ควรคำนึงถึงระเบียบขั้นตอนหลักเกณฑ์ของระบบการจัดทำข้อบัญญัติฯ ให้ชัดเจน และยึดหลักของระเบียบ และราคามาตรฐานตามบัญชีครุภัณฑ์และพาณิชย์ในการดำเนินงานและควรให้ฝ่ายปฏิบัติการมีส่วนร่วมมากกว่านี้

นอกจากนี้ยังพบว่า ฝ่ายปฏิบัติการทำงานไม่ทันต่อเหตุการณ์ ทำงานล่าช้า ไม่ค่อยสนใจฝ่ายสภาฯ เพราะฝ่ายสภาฯ ไม่ได้เรียนกฎหมายมา และยังพบว่า การพัฒนาจะน้อยมาก งบประมาณจะอยู่ที่สำนักงานปลัดเป็นส่วนใหญ่ และพบว่า หมู่บ้านไหนที่มีการไปรับประทานอาหารกันบ่อยก็จะได้โครงการเยอะ

1.3.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายบริหาร ฝ่ายสภาฯ และฝ่ายปฏิบัติการ เกี่ยวกับการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของอบต. พบว่า เมื่อพิจารณาโดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายบริหาร ฝ่ายสภาฯ และฝ่ายปฏิบัติการที่ปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีได้รับความเห็นชอบจากสภาอบต. ตามที่ฝ่ายบริหารเสนอ

ในส่วนของผลการศึกษาตามคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต. พบว่า มีความคิดเห็นที่หลากหลายต่อขั้นตอนการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต. กล่าวคือ มีความคิดเห็นบางส่วนได้มีข้อเสนอแนะว่า ควรเน้นเรื่องอาชีพ และสนับสนุนเรื่องความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น และควรมีการจัดสวัสดิการให้แก่ฝ่ายบริหารและ ส.อบต. เรื่องคำรักษาพยาบาลฟรีและเบิกค่าเล่าเรียนได้ รวมทั้งกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีบทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหาร

งบประมาณและการบริหารจัดการให้กับคณะผู้บริหาร นอกจากนี้ยังมีการเสนอแนะว่า ควรจัดทำข้อบัญญัติฯ ให้เป็นไปตามขั้นตอนของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด และกรมส่งเสริมควรแจ้งรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนของการจัดทำข้อบัญญัติฯ ให้ชัดเจนเพื่อจะได้เข้าใจตรงกันทุกฝ่าย เพราะทุกวันนี้มีความเข้าใจไม่ตรงกันในการจัดทำข้อบัญญัติฯ บางขั้นตอน และฝ่ายบริหารควรพิจารณาโครงการจากแผนพัฒนา 3 ปี ไม่ควรทำตามใจตนเอง ควรจัดทำข้อบัญญัติด้วยความเป็นกลางไม่ควรเลือกปฏิบัติ และไม่ควรมีโครงการเฉพาะพื้นที่ของพรรคพวกตนเอง

1.3.6 ผลของการทดสอบสมมติฐาน สรุปได้ว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้ง 3 ข้อ โดยพฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายบริหาร พฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายสภาฯ และพฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายปฏิบัติการมีความสัมพันธ์กับขั้นตอนของการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองในการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต. ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 อภิปรายผลเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายบริหาร ฝ่ายสภาฯ และฝ่ายปฏิบัติการ เกี่ยวกับการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต.

2.1.1 พฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายบริหาร เกี่ยวกับการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของอบต. ที่พบว่า ในระหว่างการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ฝ่ายบริหารได้คำนึงถึงโครงการที่บรรจุในแผนพัฒนา 3 ปี เป็นส่วนประกอบในการดำเนินการ โดยก่อนจะบรรจุโครงการนั้นๆ เข้าในร่างข้อบัญญัติฯ จะมีการไปตรวจสอบในพื้นที่ก่อนว่าเป็นปัญหาและความต้องการของประชาชนจริงหรือไม่

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวความคิดการเมืองของอริสโตเติล (Aristotle cite in Strauss 1962: 311) และเดวิส อีสตัน (David Easton cite in Tansey 1995: 5) ที่กล่าวว่า การเมือง คือ การใช้อำนาจเพื่อสาธารณะประโยชน์ และการใช้อำนาจหน้าที่ในการจัดสรรปันส่วนสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคม ผลของการวิจัยในประเด็นดังกล่าวได้มีความขัดแย้งกับผลงานวิจัยของอดุลคันทะเรศร์ (2542: บทคัดย่อ) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง “การเมืองในการจัดทำงบประมาณในองค์การบริหารส่วนตำบล” ที่พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่พิจารณาจัดสรรงบประมาณหรือโครงการโดยไม่ได้อัดแผนพัฒนาตำบลและโครงการที่จำเป็นเร่งด่วน แต่การจัดสรรขึ้นอยู่กับปัจจัยทางการเมือง อำนาจ อิทธิพล และระบบอุปถัมภ์ และผลการศึกษานี้ยังขัดแย้งกับผลงานวิจัยของวัฒนา

ชัยสวัสดิ์ (2541: บทคัดย่อ) ซึ่งทำการศึกษาเรื่อง “การเมืองในกระบวนการจัดทำงบประมาณของเทศบาลนครเชียงใหม่: ศึกษากรณีปีงบประมาณ พ.ศ. 2535 - 2540” ที่พบว่า ฝ่ายการเมืองให้ความสำคัญในการพัฒนาเม็ดเงินน้อยมาก แต่กลับแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว และการจัดสรรงบประมาณลงในพื้นที่แขวงยังไม่มีความเป็นธรรมขึ้นอยู่กับการเมืองที่มีอำนาจที่มีที่ผลักดันงบประมาณลงในพื้นที่เขตการเลือกตั้งของตนเอง

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า เหตุผลที่ฝ่ายบริหารมีพฤติกรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับแนวคิดทางการเมืองของอริสโตเติล และของเดวิส อีสตัน ก็เพื่อการสร้างฐานอำนาจให้กับตนเองในอนาคต เพราะการบริหารและการปกครองที่คำนึงถึงสาธารณะประโยชน์ และคำนึงถึงความเป็นธรรมในการจัดสรรปันส่วนสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคมจะส่งผลให้ประชาชนมีความศรัทธาต่อตัวผู้กระทำเช่นนั้น และเหตุผลที่ผลงานวิจัยครั้งนี้มีความขัดแย้งกับผลงานวิจัยของอดุล กันทะเรศร์ และวัฒนา ชัยสวัสดิ์ ผู้วิจัยมองว่า ผลงานวิจัยของทั้ง 2 ท่านได้วิจัยมาแล้วประมาณ 8-9 ปี ในช่วงนั้นเป็นช่วงของการเริ่มต้นขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือเรียกได้ว่าเป็นช่วงของการเปลี่ยนผ่านจากสภาตำบลมาเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผลให้บุคลากรฝ่ายบริหารที่พึงจะมีอำนาจเบ่งเสร็จ และได้ขึ้นมาครองอำนาจในการปกครองของนายก อบต. ใหม่ๆ ได้แสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้องของตน ไม่ได้คำนึงถึงปัญหาความต้องการของประชาชนตามโครงการที่มีในแผนพัฒนาตำบล แต่ ณ เวลานี้การเริ่มต้นของอบต. มีระยะเวลาของการเริ่มต้นมานานพอสมควร การเปลี่ยนตัวนายก อบต. บางพื้นที่ก็อาจจะเปลี่ยนมาแล้ว 1-2 คน ในการดำเนินงานของนายก อบต. คนก่อนก็ได้พัฒนามามากพอสมควร ดังนั้นการพัฒนายก อบต. คนปัจจุบันจึงเป็นการต่อยอดของการพัฒนาจากนายกฯ คนก่อนและได้เรียนรู้จากผลของการทำงานของนายก อบต. คนก่อน หรือจากประสบการณ์การเป็นนายกฯ ของตนเอง ทำให้นายกคนปัจจุบันเลือกที่จะตอบสนองความต้องการของประชาชนเป็นสำคัญ หรือหากมองอีกมิติหนึ่งก็จะมองได้ว่าประสบการณ์ของการทำงานของนายก อบต. คนก่อน หรือของตนเองทำให้ได้เรียนรู้ว่าการบริหารการปกครองที่คำนึงถึงสาธารณะประโยชน์ และความเท่าเทียมกันของพื้นที่จะนำมาซึ่งความเคารพและเป็นฐานเสียงให้กับตนเองในอนาคต จึงทำให้ผลของการศึกษาครั้งนี้แตกต่างไปจากผลการวิจัยของอดุล กันทะเรศร์ และวัฒนา ชัยสวัสดิ์

2.1.2 ด้านพฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายสภาฯ เกี่ยวกับการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต. ที่พบว่า ในระหว่างการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต. ฝ่ายสภาได้คำนึงถึงโครงการที่ได้มาจากประชาคมชาวบ้าน ที่เป็นปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชนเป็นส่วนประกอบในการดำเนินการ รวมทั้งได้พิจารณาโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนจริงๆ ในการจัดทำข้อบัญญัติฯ

ผลการศึกษาที่พบดังกล่าวได้สอดคล้องกับแนวความคิดเกี่ยวกับการเมืองของอริสโตเติล (Aristotle cite in Strauss 1962: 311) และเดวิส อีสตัน (David Easton cite in Tansey 1995: 5) ที่กล่าวว่า การเมือง คือ การใช้อำนาจเพื่อสาธนะประโยชน์ และการใช้อำนาจหน้าที่ในการจัดสรรปันส่วนสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคม และยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของกระบวนการของการยอมรับการใช้อำนาจ (Process of Power) ของเฮร์เบิร์ต (Herbert Kelman n.d. อ้างถึงในสุพิน เกชาคุปต์ 2537: 135) ในเรื่องการยอมตาม (Compliance) กล่าวคือ บุคคลจะยอมทำตามความต้องการของผู้ใช้อำนาจ เพราะหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับ

ผลของการวิจัยในครั้งนี้ได้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของกิตติมา แก้วกิตติ (2547: บทคัดย่อ) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง “ปัญหาในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด” ที่พบว่า การพิจารณาอนุมัติโครงการในงบประมาณประจำปีของฝ่ายที่เกี่ยวข้องมักคำนึงถึงผลประโยชน์ของพื้นที่เป็นหลัก และผลของการวิจัยครั้งนี้ได้ขัดแย้งกับผลงานวิจัยของพวงน้อย สัตโยภาส (อ้างถึงในกิตติมา แก้วกิตติ 2547: 45) ที่ทำการศึกษาเรื่อง “ปัญหาการจัดสรรงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่” ที่พบว่า สมาชิกสภาจังหวัดอาศัยกลไกของสภาจังหวัดในการจัดสรรงบประมาณ...ตามความต้องการของสมาชิกสภาจังหวัดมากกว่าการจัดสรรงบประมาณตามหลักเกณฑ์ และยังขัดแย้งกับผลงานวิจัยของอดุล คันทะเรศร์ (2542: บทคัดย่อ) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง “การเมืองในการจัดทำงบประมาณในองค์การบริหารส่วนตำบล” ที่พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่พิจารณาจัดสรรงบประมาณหรือโครงการโดยไม่ได้ยึดโครงการที่จำเป็นเร่งด่วน และขัดแย้งกับผลงานวิจัยของวัฒนา ชัยสวัสดิ์ (2541:บทคัดย่อ) ซึ่งทำการศึกษาเรื่อง “การเมืองในกระบวนการจัดทำงบประมาณของเทศบาลนครเชียงใหม่: ศึกษากรณีปีงบประมาณ พ.ศ. 2535 - 2540” ที่พบว่า สมาชิกสภาเทศบาลไม่ได้ทำหน้าที่ตามบทบาทของสมาชิกสภาเทศบาลในการตรวจสอบการจัดทำงบประมาณ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า พฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายสภาฯในการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต. ที่พบว่า ในระหว่างการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ฝ่ายสภาฯได้คำนึงถึงโครงการที่ได้มาจากประชาคมชาวบ้านซึ่งเป็นปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชนเป็นส่วนประกอบในการดำเนินการ ผู้วิจัยมองพฤติกรรมของฝ่ายสภาฯ คล้ายคลึงกับพฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายบริหาร กล่าวคือ เหตุผลที่ฝ่ายสภาฯ มีพฤติกรรมทางการเมืองเช่นนี้ก็เพื่อการสร้างฐานอำนาจให้กับตนเองในอนาคตเหมือนกัน เพราะ ส.อบต. ก็มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนเหมือนกับนายก อบต. เพราะฉะนั้นในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต. ฝ่ายสภาฯได้คำนึงถึง

โครงการที่ได้มาจากประชาคมชาวบ้านซึ่งเป็นปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชนเป็นส่วนประกอบในการดำเนินการนั้น ก็เพราะความต้องการเอาใจใส่ประชาชนเพื่อสร้างฐานเสียงให้กับตนเอง และหวังผลประโยชน์จากประชาชนนั่นเอง ทั้งนี้เพราะการบริหารและการปกครองที่คำนึงถึงสถานะประโยชน์ คำนึงถึงความเป็นธรรมในการจัดสรรปันส่วนสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคม จะส่งผลให้ประชาชนมีความศรัทธาต่อ ส.อบต. ตามมา เพราะประชาชนมีอำนาจที่จะทำให้ ส.อบต. คนนั้นได้เป็น ส.อบต. อีกสมัยหรือไม่ผ่านกระบวนการเลือกตั้ง และการที่ฝ่ายสภาฯ ได้คำนึงถึงโครงการที่ได้มาจากประชาคมชาวบ้านซึ่งเป็นปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชนเป็นส่วนประกอบในการดำเนินการ เป็นเรื่องของการยอมทำตามความต้องการของผู้ใช้อำนาจ คือประชาชนเป็นผู้มีอำนาจที่จะให้คะแนนเสียง ส.อบต. นั้นเอง

2.1.3 ด้านพฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายปฏิบัติการ เกี่ยวกับการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของอบต. ที่พบว่า ในระหว่างการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ฝ่ายปฏิบัติการได้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณของ อบต. ทุกขั้นตอนและปฏิบัติด้วยความโปร่งใส

ผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวความคิดการเมืองของจุมพล หนีพวนิช (2547:141-150) เกี่ยวกับการเมืองในแง่ของสถาบัน ที่มีสมมติฐานว่าการกระทำทางการเมืองจะเกิดขึ้นภายในขอบเขตที่เห็นชัดเท่านั้น และการเมืองจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าปราศจากสถาบันที่จัดตั้งขึ้นมาอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้ถือว่าสถาบันเหล่านั้นเป็นที่มาของอำนาจทางการเมือง กล่าวคือระบบราชการหรือสถาบันราชการก็ถือว่าเป็นสถาบันการเมืองสถาบันหนึ่งเพราะเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นมาอย่างเป็นทางการ และเป็นประเด็นที่ใช้ในการศึกษาในสถาบันระดับอุดมศึกษาด้วย ในการศึกษาเกี่ยวกับสถาบันทางการเมือง (ธานี สุขเกษม 2541: 82) เมื่อบุคคลอยู่ในตำแหน่งหน้าที่ใดก็จะมีอำนาจหน้าที่ที่ขอบธรรมสนับสนุนตนเองในการทำงานในตำแหน่งหน้าที่นั้น ดังนั้นการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณของ อบต. ในการจัดทำข้อบัญญัติฯ จึงเป็นการเมืองในลักษณะหนึ่งในองค์กร

ผลการวิจัยครั้งนี้ ได้มีความขัดแย้งกับผลงานวิจัยของกองวิชาการและแผนงานสถาบันดำรงราชานุภาพ (2540) ซึ่งทำการศึกษาเรื่อง “ปัญหาการบริหารงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล” ที่พบว่า อบต. บางแห่งจัดทำข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายล่าช้า เนื่องจากไม่ค่อยเข้าใจกระบวนการจัดทำ เจ้าหน้าที่ที่ช่วยปฏิบัติงานยังขาดความแม่นยำในระเบียบเกี่ยวกับการเงินการคลัง อบต. ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาตำบล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า พฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายปฏิบัติการ ในการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต. ที่พบว่า ในระหว่างการจัดทำข้อบัญญัติ

งบประมาณรายจ่ายประจำปี ฝ่ายปฏิบัติการได้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณของ อบต. ทุกขั้นตอนและปฏิบัติด้วยความโปร่งใสเหตุผลที่ฝ่ายปฏิบัติการมีพฤติกรรมทางการเมืองเช่นนี้ เพราะฝ่ายปฏิบัติการมีความคุ้นเคยและได้เรียนรู้ในการจัดทำข้อบัญญัติฯ มาทุกปี และได้เรียนรู้ที่จะทำตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง รู้ว่าบทบาทหน้าที่ของตนเองมีอำนาจเพียงใด และรู้ว่าถ้าบกพร่องในเรื่องระเบียบกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดทำข้อบัญญัติ ก็จะทำให้เป็นปัญหาในการประเมินจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (สำนักงาน ก.จ., ก.ท.และ ก.อบต., 2549) ได้สร้างเกณฑ์ การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล การปฏิบัติราชการของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำผลการประเมินไปกำหนดประโยชน์ตอบแทนอื่นเป็นพิเศษสำหรับข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (โบนัส) ในการประเมินของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการประเมินเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้วย ซึ่งเป็นตัวชี้วัดตัวแรกที่ทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องผ่านการประเมินเรื่องนี้ ก่อนจะนำไปสู่การประเมินในมิติอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นมิติด้านประสิทธิผลตามแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มิติด้านคุณภาพการให้บริการ มิติด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ และมิติด้านการพัฒนาองค์กร รวมทั้งการประเมินเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้รับบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ เป็นส่วนประกอบด้วย (สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดเพชรบูรณ์ 2549) ดังนั้นจึงเป็นเหตุจำเป็นที่ฝ่ายปฏิบัติการต้องทำตามระเบียบทุกขั้นตอนตามผลการศึกษาที่พบในครั้งนี้

2.2 อภิปรายผลเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต.

พฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายบริหาร ฝ่ายสภาฯ และฝ่ายปฏิบัติการ เกี่ยวกับขั้นตอนการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต. ที่พบว่า ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีได้รับความเห็นชอบจากสภา อบต. ตามที่ฝ่ายบริหารเสนอ และเป็นไปตามขั้นตอนของการจัดทำข้อบัญญัติฯ ที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

การกระทำดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของพิภพ วังเงิน (2547: 4) ในเรื่อง การร่วมมือ (Cooperation) กล่าวคือ ปฏิสัมพันธ์ของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่แสดงออกในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในด้านใดด้านหนึ่งต่างถือประโยชน์ ให้ความสะดวกซึ่งกันและกัน รวมทั้งสอดคล้องกับเรื่องการสมานฉันท์ (Accommodation) กล่าวคือ เป็นการต่างปรับตัวเข้าหากันของคนที่มีความแตกต่างกันในด้านความรู้สึกันเกิด เจตคติ ความคิดผลประโยชน์สามารถตกลงกันได้ ผลการศึกษายังได้สอดคล้องกับแนวความคิดเกี่ยวกับประเภทของอำนาจของเฟรนช์ และเรเวน (French and Raven อ้างถึงในสุพิน เกษาคูปต์ 2537: 132-134) ในเรื่องอำนาจในการให้รางวัล (Reward Power) กล่าวคือ บุคคลที่มี

อำนาจจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการให้ผลประโยชน์แก่ผู้อื่น ผลประโยชน์จะต้องเป็นสิ่งที่มีความหมายในสายตาของผู้รับ...การให้รางวัลเป็นบ่อเกิดแห่งอำนาจ

ผลงานวิจัยในเรื่องนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของภุชิต สมจิตต์ (2534) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การเมืองในกระบวนการกำหนดงบประมาณของท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจิตร” ที่พบว่า การจัดสรรงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจิตรให้ความสำคัญกับการสร้างข้อยุติซึ่งเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ...ร่วมทั้งมีการต่อรองและการประนีประนอมในการแบ่งสรรงบประมาณ ตลอดจนการสร้างกติกาหรือข้อตกลงที่เป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า พฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายบริหาร ฝ่ายสภาฯ และฝ่ายปฏิบัติการในการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต. ที่พบว่า ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีได้รับความเห็นชอบจากสภา อบต. ตามที่ฝ่ายบริหารเสนอและนำไปตามขั้นตอนของการจัดทำข้อบัญญัติฯ ที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด เนื่องจากมีการพูดคุยกันนอกรอบก่อน (พูดคุยนอกรอบ คือ การประชุมปรึกษาหารือกันก่อนประชุมสภาฯ จริง) ทั้งนี้เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในกลุ่มของสภา อบต. ก่อน เพราะในการพูดคุยกันนอกรอบจะมีการชี้แจงให้ ส.อบต. ได้ทราบความสำคัญของปัญหาและความสำคัญของโครงการนั้นๆ ที่ถูกบรรจุในร่างข้อบัญญัติฯ รวมทั้งมีการเปิดโอกาสให้ ส.อบต. ได้แสดงความคิดเห็นหรืออภิปรายต่อประเด็นปัญหานั้นๆ รวมทั้งมีการปรับแก้ตัวเลขงบประมาณหรือเพิ่มตัวเลขงบประมาณหรือเพิ่มโครงการเดียวกันในหมู่บ้านอื่น ซึ่งการกระทำแบบนี้อาจจะกล่าวได้ว่า เป็นการสร้างเงื่อนไข หรือสร้างกติกาให้เป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ในสภาฯ และหากพบว่าโครงการใดเป็นที่ถกเถียงกัน ส.อบต. นายก อบต. ก็จะเสนอให้ ส.อบต. ลงพื้นที่ไปตรวจสอบทุกหมู่บ้านตามโครงการนั้น เพื่อเปรียบเทียบความสำคัญของปัญหาว่าหมู่บ้านใดประสบปัญหามากกว่ากันและสมควรได้รับการจัดสรรงบประมาณตามโครงการนั้นๆ หรือไม่ การกระทำแบบนี้ก็จะสร้างความเห็นอกเห็นใจกัน และสร้างความยุติธรรมให้กับ ส.อบต. ทุกคนและสุดท้ายก็เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน ผู้วิจัยยังมองว่าการพึ่งพิงพึ่งพาอาศัยกันระหว่างนายก อบต. กับประชาชน โดยนายก อบต. จัดสรรโครงการตามปัญหาความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ เป็นการให้รางวัล เป็นการให้ผลประโยชน์แก่ประชาชนและโครงการต่างๆ เหล่านี้ย่อมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อประชาชน เพราะฉะนั้นนายก อบต. ก็จะได้รับความไว้วางใจจากประชาชนมอบให้ในสมัยการเลือกตั้งสมัยต่อไป โดยได้เป็นนายก อบต. อีกสมัยผ่านการทุ่มเทคะแนนเสียงให้จากประชาชน

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังมองว่าบุคลากรทั้ง 3 ฝ่าย รวมทั้งประชาชนต่างต้องพึ่งพิงพึ่งพาอาศัยกันและกัน กล่าวคือ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายสภาฯ ต้องพึ่งพาอาศัยเสียงจากชาวบ้านในสมัยต่อไป

จึงต้องให้ความสำคัญกับโครงการที่บรรจุในแผนพัฒนา 3 ปี และให้ความสำคัญกับโครงการที่ได้มาจากประชาคมชาวบ้าน เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นความต้องการของชาวบ้าน เพราะฉะนั้นทั้งนายก อบต. และ ส.อบต. จึงต้องตอบสนองความต้องการของชาวบ้านเป็นสำคัญ รวมทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาฯ ก็ต้องฟังพาดูอาศัยกัน โดยต่างฝ่ายต่างได้รับผลประโยชน์จากกันและกันผ่านกรณีร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต. ที่ได้รับความเห็นชอบจากสภา อบต. ตามที่ฝ่ายบริหารเสนอ โดยต่างฝ่ายต่างก็ต้องเอื้อประโยชน์ให้แก่กันและกัน ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการตั้งกฎกติกาขึ้นมาใหม่เพื่อให้เกิดการยอมรับร่วมกันในภาพรวม

2.3 อภิปรายผลเกี่ยวกับผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลของการทดสอบสมมติฐาน สรุปได้ว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้ง 3 ข้อ โดยพฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายบริหาร พฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายสภาฯ และพฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายปฏิบัติการ มีความสัมพันธ์กับขั้นตอนของการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 กล่าวคือ พฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายบริหารในระหว่างการจัดทำข้อบัญญัติฯ ฝ่ายบริหารได้นำโครงการที่บรรจุในแผนพัฒนา 3 ปี มาบรรจุในข้อบัญญัติฯ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเป็นการตอบสนองถึงปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง ส่วนพฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายสภาฯ ในระหว่างการจัดทำข้อบัญญัติฯ ฝ่ายสภาฯ ได้คำนึงถึงโครงการที่ได้มาจากประชาคมชาวบ้านมาเป็นส่วนประกอบในการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต. และพฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายปฏิบัติการในระหว่างการจัดทำข้อบัญญัติฯ ฝ่ายปฏิบัติการได้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดทำข้อบัญญัติฯ ทุกขั้นตอน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวจะส่งผลให้โครงการต่างๆ ที่ได้มาจากการทำประชาคมชาวบ้าน ถูกนำมาบรรจุในข้อบัญญัติฯ และนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป

ผลการทดสอบสมมติฐานที่พบ ได้สอดคล้องกับแนวคิดการเมืองของจุมพล หนิมพานิช (2547: 141-150) เกี่ยวกับการเมืองในแง่สถาบัน ที่ว่าการกระทำทางการเมืองจะเกิดขึ้นภายในขอบเขตที่เห็นชัดเท่านั้น และการเมืองจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าปราศจากสถาบันที่จัดตั้งขึ้นมาอย่างเป็นทางการ และเกี่ยวกับการเมืองในแง่ของหน้าที่ ในเรื่องการใช้อำนาจ การบังคับให้มีการปฏิบัติตามและหน้าที่เกี่ยวกับการตัดสินใจ และเกี่ยวกับการเมืองในแง่ของระบบที่ว่า ปฏิสัมพันธ์หรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรหรือแบ่งปันสิ่งที่มีค่าเพื่อสังคม ซึ่งสิ่งที่มีค่า (Values) คือ อำนาจ ความเคารพนับถือ ความนิยมชมชอบ ความยุติธรรม ความอยู่ดีกินดี ความมั่งคั่ง ความชำนาญ ความรอบรู้ ความปลอดภัยและการมีเสรีภาพ

ผลของการทดสอบสมมติฐานยังได้สอดคล้องกับแนวความคิดเกี่ยวกับประเภทของอำนาจของ French and Raven (อ้างถึงในสุพิน เกษาคุปต์ 2537: 132-134) ในเรื่องอำนาจในการให้รางวัล (Reward Power) กล่าวคือ บุคคลที่มีอำนาจจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการให้ผลประโยชน์แก่ผู้อื่น ผลประโยชน์จะต้องเป็นสิ่งที่มีความหมายในสายตาของผู้รับ...การให้รางวัลเป็นบ่อเกิดแห่งอำนาจ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าบุคลากรทั้ง 3 ฝ่ายไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบริหาร ฝ่ายสภาฯ และฝ่ายปฏิบัติการ ต่างเห็นตนเองเป็นบุคคลที่สำคัญ ซึ่งดูเหมือนแต่ละฝ่ายก็จะมีความมั่นใจในตนเอง รวมทั้งอาจมองได้ว่าไม่จำเป็นที่จะต้องพึ่งพาอาศัยกันก็ได้ แต่ที่ทำงานด้วยกันในเวลานี้ก็เนื่องจากมีบทบาทหน้าที่มาเป็นตัวเชื่อมสัมพันธ์ของกลุ่มคนทั้ง 3 ฝ่าย นอกจากนี้บุคลากรทั้ง 3 ฝ่ายยังได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองจากอดีตทั้งจากประสบการณ์ในการทำงานใน อบต. ของตนเอง และเรียนรู้จากประสบการณ์ของคนอื่น และตระหนักในการปฏิบัติในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และสิ่งสำคัญคือ การที่ฝ่ายบริหาร และฝ่ายสภาฯ ได้คำนึงถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนเป็นสำคัญในการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณ และฝ่ายปฏิบัติการได้ปฏิบัติตามระเบียบของการจัดทำข้อบัญญัติอย่างเคร่งครัดนี้ ส่วนหนึ่งได้รับผลมาจากการประเมินของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) (สำนักงาน ก.จ., ก.ท.และ ก.อบต., 2549) ของทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังวิเคราะห์ว่าพฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาฯ ที่ได้ปฏิบัติตามผลของงานวิจัยที่ค้นพบก็เพื่อการสร้างฐานอำนาจให้แก่ตนเองด้วยการจัดสรรโครงการตามปัญหาความต้องการของประชาชน โดยคำนึงถึงโครงการที่บรรจุอยู่ในแผนฯ 3 ปี และได้มีการนำโครงการเร่งด่วนที่อยู่นอกเหนือโครงการในแผนฯ 3 ปีมาบรรจุในข้อบัญญัติฯ เพื่อตอบสนองปัญหาและความต้องการของประชาชน โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ที่ตนเองมีอยู่มาจัดสรรปันส่วนสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคม โดยบุคลากรทั้ง 2 ฝ่ายก็จะได้รับการสนับสนุนทางการเมืองจากประชาชนในสมัยการเลือกตั้งครั้งต่อไป ส่วนฝ่ายปฏิบัติการที่ได้ปฏิบัติตามระเบียบการจัดทำข้อบัญญัติฯ อย่างเคร่งครัดเหตุผลส่วนหนึ่งคือ บุคลากรเหล่านี้ได้เรียนรู้ที่จะใช้อำนาจหน้าที่ของตนในการดำเนินงาน เพราะจะมีผลต่อการได้รับเงินโบนัสในสิ้นปีของทุกปี และหาก อบต. ของตนเองไม่ผ่านการประเมินก็จะไม่ได้รับเงินโบนัส ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันเชิงระบบ

ผลการทำสอบสมมติฐานของงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยไม่สามารถนำมาอภิปรายในเชิงเปรียบเทียบระหว่างผลการทดสอบสมมติฐานครั้งนี้กับผลการทดสอบสมมติฐานในเรื่องอื่นได้ เนื่องจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่ไม่ได้ตั้งสมมติฐานงานวิจัย และในงานวิจัยบางเรื่องมีการตั้งสมมติฐานงานวิจัยแต่ใช้ตัวแปรต้นที่เป็นตัวแปรปกติทั่วไปตามคุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ การศึกษา รายได้ ตำแหน่ง เป็นต้น ซึ่งไม่เหมือนกับตัวแปรต้นของงานวิจัยครั้งนี้ที่ใช้ตัวแปรที่ไม่เหมือนกับงานวิจัยอื่น โดยตัวแปรต้นที่ผู้วิจัยใช้ คือ “พฤติกรรมทางการเมือง” ทำให้การอภิปรายในเชิงเปรียบเทียบไม่สามารถกระทำได้ แต่สิ่งที่ค้นพบจากงานวิจัยครั้งนี้ก็น่าจะมีคุณค่ามากเพียงพอที่จะอธิบายพฤติกรรมทางการเมืองในองค์กรในยุคปัจจุบันได้ดีที่สุด เนื่องจากเป็นข้อมูลทันสมัยที่สุด

2 ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.2 ในการจัดทำร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต. ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องควรนำโครงการที่บรรจุในแผนพัฒนา 3 ปี มาเป็นส่วนประกอบหลักในการจัดทำร่างข้อบัญญัติฯ เพื่อประโยชน์ของประชาชน และเป็นการตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนผ่านการนำโครงการที่ได้มาจากประชาชนไปสู่การปฏิบัติ

3.1.2 ในการจัดทำร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต. ฝ่ายปฏิบัติการ ควรปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดทำข้อบัญญัติฯ ด้วยความโปร่งใส เพราะการปฏิบัติดังกล่าวจะเป็นผลให้โครงการที่จะนำไปสู่การบรรจุในร่างข้อบัญญัติฯ เป็นโครงการที่จะตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน เพราะเป็นโครงการที่ได้มาจากการทำประชาคมชาวบ้าน

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมทางการเมืองระหว่างนายกอบต. ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารการปกครอง กับนายกอบต. ที่ไม่ประสบความสำเร็จในการบริหารการปกครอง ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยความสำเร็จในการบริหารการปกครองในที่นี้ คือ การที่นายกอบต. สามารถสร้างความเป็นเอกภาพในการปกครอง ส.อบต. และสามารถบริหารจัดการกับปัญหาในพื้นที่การปกครองของตนได้อย่างดีเลิศ ส่วนการบริหารการปกครองที่ไม่ประสบความสำเร็จก็จะตรงข้ามกับความหมายที่กำหนด

3.2.2 การทำการศึกษาต้นแบบ (Prototyp Research) ของการนำนโยบายเกี่ยวกับ
หลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารของนายกอบต. ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ ผ่านการสัมภาษณ์
แบบเจาะลึก (In-depte Interview) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
ทั้งนี้เพราะพื้นที่ของการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่ามียอบต.ที่โดดเด่นเกี่ยวกับการนำนโยบายเกี่ยวกับ
หลักธรรมาภิบาลไปใช้ และได้รับรางวัลดีเด่นในเรื่องนี้ 3 ปีติดต่อกัน